

Thomas McGuane

A sofőr

Mrs. Quantrill egy gyönyörű, a húszas években épült, Prairie stílusú házban lakott. Az épület régi eleganciájában pompázott, amit egy felújítás során nyert vissza, melybe férjével vágtak bele. Mr. Quantrill szabadalmi ügyvéd volt, aki Montana állam virágzó természetesgáz-iparából is kivette a részét. Mrs. Quantrill a poklot is megjárta, mire sikerült a házat műemlékké nyilváníttatnia. Quantrillék híresek voltak emberbaráti tevékenységükről és nagyszabású partijaikról, ahol a napaliban hatalmas mulatozás, kint az udvaron pedig imitált pisztolypárbajok zajlottak. Örökölték a birtokot, de már nem laktak itt, a területet energia-kölcshöz használták fedezetként. Ragaszkodtak a kovácsoltvas marhabillogokhoz hosszú idővel azután is, hogy az utolsó marha is eltűnt a környékről. A billogok még a mezőgazdasági korszakból származtak. Amikor a fiuk, Spencer sok évvel később megörökölte a házat, leromboltatta, és raktárakat építtetett a helyére. De aztán ezeket is elhanyagolta, és nehéz volt megmondani, származott-e belőlük bármi haszna, ugyanis a fiú, aki egy ideig az egyik raktárban lakott, már rég elköltözött.

Mrs. Quantill meg volt győződve róla, hogy a megjelenése megérdemel némi ünneplést, amikor beállított az iskolaigazgató irodájába az akkor kilencéves Spencerrel, akit szinte vonszolt maga után. Jelen-tőségteljesen ledobta a kabátját, és megszabadult finom kesztyűjétől is, amelyet szép lassan, egyenként húzott le az ujjairól. Akkoriban, mielőtt

ezek az emberek eltitkolták volna a rangjukat, nem volt ritka, hogy még az ehhez hasonló jelentéktelen alkalmakra is kiöltöztek. Mrs. Quantrill volt a legmagasabb ember a szobában. Nagyon vékony nő volt, kék szemmel, és sosem pislogott. Spencer ott téblábolt mellette, amikor Mr. Cooper, az igazgató, aki drapp öltönyt viselt, és a nyakában egy bírói síp lógott, két székhez vezette őket, majd besompolygott az asztala mögé és leült, állát összekulcsolt ujjaival megtámasztva.

– Szervusz, Spencer.

– Csókolom.

– Köszönöm, hogy befáradt, Mrs. Quantrill. Spencernek nehezen megy a tanulás. Nem igaz, Spencer?

– De, gondolom.

Spencer teniszcipőben ült a széken, egyik lábát a másikon átvetve, a haját a homlokához nyomkodta. Láthatóan nem tudta, mit kezdjen a lábával, a szemével és a kezével.

– Mi megy neki nehezen? – kérdezte Mrs. Quantrill élesen.

– Mondd el te, Spencer.

– Nem figyelek az órán? – a fiú kérdően az anyjára nézett, azt kutatva, ez-e a helyes válasz.

– Mire kell az a síp? – kérdezte az asszony az igazgatótól.

Mr. Cooper úgy fogta meg a sípot, mintha csak most tűnt volna fel neki, hogy a nyakában lóg, de nem válaszolt a kérdésre.

– Úgy látom, Spencer szeretne részt venni az órákon és élvezni a tanítást, de sokszor olyan... értetlennek tűnik.

– Értetlennek? Kétlem – felelte Mrs. Quantrill, miközben Spencer megcserélte a lábait egymáson, a balat a jobbra helyezve.

– Mindenesetre úgy gondolom, az lenne a legjobb Spencer számára, ha igazán élvezhetné a tanítást egy kiségitő iskolában, ahol kibontakozhatna.

– Kiségitő iskola? – Mrs. Quantrill felpattant, a szeme felvillant, felkapta a kabátját a szék támlájáról, majd hozzátette:

– Csak a holttestemen keresztül.

– Értem. Ön szerint mi lenne a legjobb?

– Majd magam gondoskodom róla, hogy jobban teljesítsen. Már megvan a jegyem Bayreuthba, idén Spencert is magammal viszem. Wagner városát senki sem hagyja el fejlődés nélkül.

– Kinek a városát?

– Wagnerét!

– Á, értem.

Az autóban Mrs. Quantrill megállás nélkül beszélt. Végigpillantott a főutcán, majd megjegyezte:

– Micsoda egérlyuk!

Már szinte sötét volt, és a legtöbb üzlet bezárt.

– Mr. Cooper jót akar, Spencer. Segíteni szeretne neked, és jól látja, hogy a jegyeid nem olyanok, mint amilyenek lenniük kéne. Az a nyomorult vízágykereskedés végre bezárt! Mindannyian más ütemben fejlődünk, és bár én a te korodban magas, erős és népszerű voltam, az apád viszont alacsony és ijesztő, de nézd meg, mire vitte. Hatalmas tölgy, egyetlen makkból, s a többi. És, kis angyalkám, imádni fogod Bayreuthot, idén különösen, hiszen megnézzük a Parsifalt, és rájössz majd, miért hív így a mami, és megerősödsz, és teljesen megújulva mész majd vissza az iskolába, és ezt mindenki érezni fogja,

a diákok, a tanárok, és még a kedves Mr. Cooper is azzal az ostoba síppal, aki úgy gondolta, hogy kiségitő iskolába kellene küldeni téged. Gyere, mondjuk el a jó hírt apának, hogy mindannyian Bajorországban töltjük a nyarat. Nézd, Spencer, itt van az a bolt, ahol apád azokat az olasz téli gumikat vette. Vajon miből gondolta, hogy az olaszok tudják, hogyan kell téli gumit gyártani? Amikor lecsúszott az útról a reptérnél, persze rájött, mennyire nem tudják! Lehet, hogy úgy gondolod, durván beszéltem az igazgatóval, hogy is hívták, de nem, Spencer, én mindössze egyenes voltam. Nem vagyok rossz ember. Úgy gondoltam, minél hamarabb megtudja, mi a véleményem erről az egésze, annál jobb. Elengedem ezt a rendőrt. Nem szeretem, ha követnek, mindegy, ki az. Spencer, olyan csöndes vagy, úgy érzem, nem értesz egyet velem. Elaludtál ott hátul?

Miután végignézte, amint az anyja nélküle hajt ki az iskola parkolójából, Spencer először arra gondolt, hogy visszamegy az iskolába. De aztán eszébe jutott, úgysem tudná elmagyarázni Mr. Coopernek vagy bárki másnak, hogyan feledkezhetett bele az anyja ennyire a gondolataiba. Biztos volt benne, előbb-utóbb észreveszi, hogy otthagya, de nem akart ott álldogálni egyedül, hogy mindenki megbámulja, így inkább elindult gyalog, bár már szinte besötétedett, és az idő is egyre hidegebb volt. Ha nem robogott volna el olyan gyorsan az anyja, mostanra már ott lenne a szobájában a kivilágított akváriumával, amelyben guppik és vitorlášhalak úszkálnak a buborékoltató mellett, vagy épp rávetik magukat az eledelre, amit bedobál nekik.

Még sosem járt ebben az utcában. Az utat szegélyező házak közül csak

kettőben világítottak elég erősen a lámpák ahhoz, hogy lássa a járdát. Spencer hátratekintett, és megpróbálta visszaidézni, hányszor fordult be a sarkon, és miért gondolta, hogy erre több fény lesz, nem pedig kevesebb. Megállt. A sapkáját az iskolában hagyta a padjában, és egyre jobban fázott a feje, ám arra a gondolatra, hogy bekopogjon valahova, és kérjen egyet egy idegentől, hatalmába kerítette a félelem és a kétségbeesés.

Egy autó fordult be az utca sötét végén, és ahogy a fényzőrői megvilágították Spencert, a kocsit lelassított. Olyan erős volt a fénye, hogy a fiú eltakarta a szemét, amíg az autó mellé nem ért. Mivel még mindig teljesen elvakította a fény, Spencer nem látott mást a kocsiban, mint egy férfi fejének körvonalát a vezetőülés ablakában. Látszólag rengeteg idő telt el, mielőtt a sofőr megszólalt.

– Helló, öcskös, úgy látom, nem bánád, ha valaki hazavinne. Gyere, szállj be!

Amikor Spencer kinyitotta az ajtót, hogy beszálljon, a belső világítás felkapcsolódott, és a fiú egy idősebb férfit pillantott meg felálló, ősz sörtehajjal. A sofőr egy gombos pulóvert viselt, szarvasmintával. Spencer csak egy rövid pillantást vethetett rá, mert amint becsapta az ajtót, a fény lekapcsolódott, és ismét csak a férfi körvonala látszódott.

– Merre menjünk, fiatalúr?

Spencer nem tudta, mit mondjon, így inkább nem szólt semmit.

– Jobb, ha megmondod, mert ki fog fogyni a benzinem, ha itt járatom a motort üresben.

Spencer szeretett volna valamiféle elfogadható választ kinyögni. A férfi már sebességbe tette az autót, de aztán ismét üresbe váltott, hátradőlt, és összefonta a karjait.

Akkora nyomás nehezedett rá, hogy a fiú csak pislogott. Végül aztán kibökte:

– Bayreuthba.

– A Buy-Rite-ba? Jesszus, az a bolt a város másik végén van. Ráadásul már bezárt. Ott vesz fel valaki?

Spencer meg sem tudott szólalni.

– Mondhatnál már valamit. Bekapcsolod a rádiót? Vagy bekapcsoljam én? Rendben, akkor nincs rádió.

Spencer úgy érezte magát, akár csak az iskolában: valahogy mindig megbénult a nyelve, amikor valaki segíteni akart neki. De Bayreuthban minden megjavul majd, mondogatta magának, akkor is, ha most zárva van. Az anyja meg fogja oldani a helyzetet. Nem akarta otthagyni, és hamarosan otthon lesz az akváriumával. Aznap csütörtök volt, és péntekenként néha az apja hozott neki egy-egy halat egy vízzel teli zacskóban. Legutóbb egy sziámi harcoshal volt benne a hasával felfelé, így le kellett húzniuk a vécén. Aztán pedig az apja utánanézett, és elmagyarázta a fiúnak, hogy amíg nem szereznek be egy jobb buborékoltatót, nem lehet új hala. Úgyhogy vettek egyet, egy kis bűvár alakút, amelynek a sisakjából jöttek ki a buborékok. De új halat eddig nem kapott.

Az autó megállt az üzlet táblája alatt. „EGÉSZSÉG – GYÓGYSZERTÁR – FÉNYKÉPELŐHÍVÁS” – szólt a hirdetés.

– Ez lenne az? – kérdezte a sofőr.

Senki sem volt a környéken. A tábláról visszaverődő vibráló vörös neonfény megvilágította a férfi arcának egyik oldalát. Spencer megszokta, hogy ilyenkor mindig az anyja beszél, de végül sikerült megszólalnia:

– Lehet, hogy nem.

– Fiam, segítened kell. Hova szeretnél menni? Már tíz perce a baseballszövetségénél kellene lennem.

– Akkor menjünk vissza az iskolához.

– Az iskola is zárva van! Na jó, rendben, ne sírj. Nem kellett volna felemelnem a hangom, de így gondban leszünk. Van egy másik Buy-Rite a szervizútnál, esetleg arra gondolsz? Nem?

A férfi erősen megmarkolta a kormányt, majd nekinyomta a homlokát.

– Kérlek, mondd el, hova vigyelek. Ne, ne nyisd ki a kesztyűtartót!

– Meg van töltve?

– Igen, igen, de tedd vissza. Van rá engedélyem. Szükségem van rá. Utazó ügynök vagyok. Köszönöm.

– Egy nap nekem is lesz fegyverem – mondta a fiú, majd gondolatban hozzátette: „Meg nagy bajszom is.”

– Ha elég idős leszel hozzá, és elvégzed a tanfolyamot. Na de most mondd meg, merre menjünk. Árukl el az igazat, haza akarsz menni egyáltalán?

– Az lesz az – mutatott a fiú egy nyugatra kanyarodó útra, amelyet még sosem látott.

– Milyen messze van?

– Elég messze.

Hamarosan minden házat elnyelt a sötétség. A szirtek körvonala épp látszódott, és az útról egy-egy meszsi farm fényeit is megpillanthaták, ám szinte csillagoknak is nézhette őket az ember. Egy nyúl állt meg az úton, alakja felvillant a reflektorfényben, majd eltűnt. Egy ideig csak a szélvédőnek csapódó bogarak hangját lehetett hallani. Az autó megállt az út közepén, a férfi pedig idegesen vakargatni kezdte a fejét, majd az arcát a kezébe temette.

– Most már értem. Gyerekrablás, molesztálás meg minden. Fiam, ki kell szállnod.

Amikor felemelte a fejét, Spencer már megint a fegyverrel játszott.

– Fiam, hát hogy neveltek téged? Az nem játékszer.

A férfi odanyúlt, és elvette a fegyvert Spencertől.

– Én segíteni akartam neked. A lelkiismeretem tiszta. Most már menj.

Spencer megmarkolta az ülést, és meg sem mozdult. Szeretett volna továbbmenni az úton. A férfi most már üvöltött:

– Azonnal szállj ki most rögtön, mielőtt behúzkod egyet! Kezdesz megijeszteni.

Spencer kinyitotta az ajtót, azt remélve, hogy a sofőr meggondolja magát, majd kiszállt, és becsapta maga mögött. Szeretett volna mondani valamit, de semmi sem jutott az eszébe. Az éjszakának csodás illata volt, a csillagok pedig hatalmasnak tűntek, ahogy az autó lassan tovahaladt, és a lámpái megvilágították az út egy-egy darabját. Egyszer csak a motor hangja elhalt, és a rovarok zümmögése töltötte meg az ürességet. Spencer teljesen nyugodtan menetelt a boldogság forrása felé. „Senki sem tudja, hol vagyok. A sofőr kedves ember volt, de talán jobb így” – mosolyodott el a gondolatra.

Amikor megpillantotta egy autó távoli fényeit, tudta, hogy a férfi tért vissza. Gyorsan jobbra-balra tekintett, de nem mozdult.

A sofőr odahajolt, hogy kinyissa az utasoldali ajtót, majd így szólt:

– Szállj be.

Spencer beszállt, és becsukta az ajtót.

– Fiam, nem hagyhatlak itt egyedül. Ki tudja, mi történhetne veled.

– Nem félttem.

– Túlságosan gyerek vagy még ahhoz, hogy tudd, mitől kell félned! Jóságos isten!

Ahogy az autó elindult, Spencer vágyódva tekintett a sötétségbe. Az

anyjára gondolt, és azon morfondírozott, vajon az asszony nem felejtette-e el megetetni a halait. Elképzelte, amint az állatok felúsznak a víz tetejére, és csak néznek rá, az eledelt várva.

– Amint beérünk valami városba, keresek egy telefont. Igen, öcskös, keresek egy telefont, és kiderítem, hol laksz.

Áthajtottak egy patak fölött egy zajos hídon, ahol telefonpóznák feküdtek egy kupacban. Kissé messzebb egy üres ház állt és egy autó négy téglán, majd az út egyenesen továbbvitt. Hosszú idő után megpillantották az első fényt. Amint közelebb értek, a sofőr lelassított, és egyik kezét a fejére tette. Egy rendőrautó parkolt itt, és az út mindkét oldalán rendőrök álltak.

– Baleset történt volna? Nincs elég autó ahhoz – mondta a sofőr, miközben letekerte az ablakot, majd így folytatta: – De így is jó lesz, fiam. Talán a rendőröknek majd elmondod, hol laksz.

Két rendőr lépett a sofőr ablakához. Ránéztek Spencerre, majd egymásra, kirántották az ajtót, kihúzták a sofőrt, az útra fektették, és megbilin-

cselték a kezét a háta mögött. Kinyílt a másik ajtó is, és Spencer egy természetes rendőr karjaiban találta magát. Fények villogtak mindenhol, Spencer pedig sírt, bár nem azért, amiért a törvény aggódó szolgálai gondolták.

A gyerekrabló híre bejárta a környéket, erről beszélt a rádió, az újságok, de főleg a helyiek. A városban a sofőr rokonai megdöbbenek, mi rejlett a férfiában, és távolságtartóvá váltak vele szemben. A Helenából kiérkező nyomozó egy vihar miatt késett, és mire a városi börtönbe ért, a sofőr végzett magával. Ezt a kifejezést Spencer nem igazán értette, az anyja pedig úgy magyarázta el neki, hogy egy repülő madarat formázott a kezével. De szerinte nem mondott igazat. A hírek már a jégesőről szóltak; azt találgatták, pingpong vagy golf labda nagyságú darabok hulltak-e. Egy özvegyasszony még a tévében is nyilatkozott, ahol egy grépfrút nagyságú jégdarabot mutogatott, a nyomozás azonban kiderítette, hogy a jég a fagyasztójából származott.

Mohai Szilvia fordítása

Thomas McGuane amerikai író 1939-ben született a Michigan állambeli Wyandotte-ban. Eddig két novella- és hat esszégyűjteménye, illetve tíz regénye jelent meg, az első 1969-ben. 1994 óta rendszeresen publikál a New Yorkerben, ez a novellája is ott jelent meg 2015-ben. Munkájáért számtalan elismerést kapott, többek közt elnyerte az Amerikai Művészeti és Irodalmi Akadémia díját.